

Handläggare
Veronica Wolgast Karlberg
Telefon: 08-508 25 081

Till
Kommunstyrelsen

Fattiga EU-medborgare i Stockholm

Stadsledningskontorets förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Socialnämnden uppmanas utöka antalet Vinternattsplatser till totalt 130.
2. Socialnämnden uppmanas under 2015 ge Stadsmissionens verksamhet Crossroads fortsatt stöd.
3. Socialnämnden uppmanas utöka stödet till dagverksamheter drivna av ideella organisationer.
4. Socialnämnden uppmanas att till tertialrapport 1 för 2015 i samverkan med ideella organisationer ta fram ett förslag avseende Sommarnattsplatser av vilket uppskattade kostnader ska framgå.
5. Socialnämnden uppmanas ta fram en evakueringslokal som kan öppnas vid behov av nattvila för personer som avhysts från boplatser eller vid särskilt kalla nätter.
6. Stadsdelsnämnderna uppmanas att samverka med socialnämnden och bidra med resurspersoner vid evakueringar efter avhysningar.
7. Socialnämnden uppmanas se över om medel från *Fonden för europeiskt bistånd för dem som har det sämst ställt* kan sökas för projekt kopplade till målgruppen.
8. Socialnämnden uppmanas fortsätta ha en projektledare/samordnare för frågor kring fattiga EU-medborgare under 2015.
9. Socialnämnden uppmanas förstärka Stockholms stads socialjour med särskilda handläggare som arbetar kontorstid med nödprovning och bistånd till akuta insatser för nödställda EU-medborgare.
10. Socialnämnden ska fortsätta att vid nödsituationer erbjuda hemresor som ett av de alternativ som kan erbjudas för att undanröja nödsituation.
11. Socialnämnden uppmanas göra en sammanställning av kyrkors/trossamfunds och frivilligorganisationers

- projekt i fattiga EU-länder, som är seriösa och har goda resultat.
12. Kulturnämnden uppmanas undersöka möjligheten att i samband med lämpliga arrangemang underlätta för ideella organisationer att delta till förmån för arbeten som bedrivs i fattiga EU-länder.
 13. Stadsledningskontoret ges i uppdrag att tillsammans med berörda förvaltningar upprätta rutiner för avhysningar.
 14. Stadsledningskontoret ges i uppdrag och socialnämnden uppmanas att utöka samverkan kring målgruppen i staden, med landsting och andra kommuner, polis, ambassader, ideella organisationer och kyrkor/trossamfund.
 15. Socialnämnden tillförs 5,3 mnkr under 2015 för att öppna evakueringslokal, utöka bemanning på socialjouren, utöka basbehovsverksamhet samt utöka information till målgruppen och samverkan med berörda aktörer i staden. Finansiering sker ur *Central medelsreserv 2: Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov*.
 16. Berörda nämnder får återkomma till kommunstyrelsen i samband med årets tertialrapporter och redovisa ökade kostnader för personal m.m. vid evakueringar samt för sanitära förbättringar i avvaktan på avhysningar.

Lars Rådih
Stadsdirektör

Anders Carstorp
Biträdande stadsdirektör

Sammanfattning

Antalet fattiga EU-medborgare som vistas i Stockholms stad har fördubblats sedan ett år tillbaka. Sedan 2012 har staden kontinuerligt ökat insatserna som görs för målgruppen. Stockholms stad behöver formulera en tydlig linje för arbetet utifrån ett humanistiskt synsätt och gällande lagstiftning. I detta ärende presenteras information kring målgruppen, boplatser, insatser och juridiska förutsättningar samt en analys av hur arbetet kan utvecklas.

De fattiga EU-medborgarna är en heterogen grupp med olika bakgrund och olika problem. De juridiska förutsättningar Stockholms stad har att följa när det gäller arbetet med målgruppen omfattar exempelvis uppehållsrätten, socialtjänstlagen, kommunallagen och lokala ordningsföreskrifter. Formellt har alla enskilda personer ett stort ansvar för sitt eget liv, sin boendeplanering och sin vistelse i Sverige. Det är svårt att se boplatserna som långsiktigt hållbara boenden. Personer som inte bedöms ha hemvist i en kommun där de tillfälligt vistas har bara rätt till bistånd för att avhjälpa en akut nödsituation som inte går att lösa på annat sätt. I praktiken innebär det oftast att personen får enstaka bistånd till mat, logi eller resa till sin hemkommun.

I ärendet beskrivs insatser för fattiga EU-medborgare som helt eller delvis finansieras av Stockholms stad. Det är bland annat härbärgen, Crossroads, dagverksamheter, uppsökande verksamhet och nödprovningar med enskilda insatsbeslut. I jämförelse med övriga kommuner genomför Stockholms stad fler och mer omfattande insatser för målgruppen.

Utifrån de utgångspunkter som tas upp så föreslås aktiviteter och insatser på flera nivåer för att bättre möta den situation som råder idag. Bland annat utökade härbärgesplatser och dagverksamhet, förstärkning av socialjouren, utökad samverkan både med ideella sektorn och andra myndigheter, och ta fram och samordna insamlingsaktiviteter för att kunna bidra till projekt som arbetar för bättre levnadsvillkor i de fattiga EU-länderna.

Fattiga EU-medborgare i Stockholm	1
Stadsledningskontorets förslag till beslut	1
Sammanfattning	3
Bakgrund	5
Ärendet	5
Inledning	5
Juridiska förutsättningar avseende målgruppen	6
Uppehållsrätten	6
Socialtjänstlagen	7
Kommunallagen	8
Lokala ordningsföreskrifter	8
Beskrivning av målgrupp	9
Boplatser	10
Juridiska förutsättningar avseende boplatser	11
Lokala ordningsföreskrifter	11
Avhysningar	11
Särskilda insatser	13
Vinternatt 1	13
Vinternatt 2	14
Sommar natt	15
Crossroads	16
Övriga dagverksamheter	17
Uppsökande verksamhet, Socialjouren och Medborgarkontoret för hemlösa	17
”Hemresefönster”	18
Jämförelse med andra städer och kommuner	19
Ärendets beredning	20
Stadsledningskontorets synpunkter och förslag	20
Internationell nivå	20
Nationell nivå	22
Regional nivå	22
Kommunal nivå	22
Ekonomisk konsekvensbeskrivning	25

Bakgrund

Antalet fattiga EU-medborgare som vistas i Stockholms stad har fördubblats sedan ett år tillbaka. Sedan 2012 har staden kontinuerligt ökat insatserna som görs för målgruppen. Situationen är inte unik för Stockholm utan finns både i andra kommuner i Sverige och i de nordiska länderna. Då det saknas nationella riktlinjer får varje enskild kommun i Sverige utforma en strategi och handlingsplan om hur situationen ska hanteras. Stockholms stad behöver formulera en tydlig linje utifrån ett humanistiskt synsätt och gällande lagstiftning. Lösningen för de fattiga EU-medborgarnas hela situation finns inte i Stockholms stad. För att kunna fatta beslut om vad som bör göras behövs en genomlysning av viktiga aspekter i frågan. I detta ärende presenteras information kring målgruppen, boplatser, insatser och juridiska förutsättningar samt en analys av hur arbetet kan utvecklas.

Ärendet

Inledning

Fattiga EU-medborgare som inte har tagit sig in på bostads- eller arbetsmarknaden utgörs inte endast av de personer som syns i medierna. De fattiga EU-medborgarna är en heterogen grupp med olika bakgrund och olika problem. I staden finns exempelvis bulgariska romer som kommer hit för att arbeta och icke-romer från Rumänien som kommer hit för att titta. Varken i Stockholm eller i övriga Sverige förs statistik över etnicitet. Begreppet fattiga EU-medborgare innefattar därmed personer från många medlemsländer inom EU. Därutöver kommer också många så kallade tredjelandsmedborgare med EG-uppehållstillstånd. Tredjelandsmedborgaren har sitt ursprungliga medborgarskap i ett annat land än inom EU, vanligtvis ett afrikanskt land, men har uppehållstillstånd i ett EU-land. Efter den finansiella krisen i södra Europa har den gruppen i större utsträckning kommit till Sverige.

Grundförutsättningarna för arbetet med målgruppen är Stockholms stads budget tillsammans med lagar, regler och riktlinjer. I budget 2015 framgår bland annat att antalet fattiga EU-medborgare och tredjelandsmedborgare ökar, vilket kräver fler och nya insatser från stadens socialtjänst och andra berörda parter, bland annat i form av uppsökande verksamhet samt insatser från ideella föreningar som får bidrag från socialnämnden. Under 2015 ska en strategi tas fram om

stadens arbete med fattiga EU-medborgare som lever i en utsatt livssituation i Stockholm. Projekt Vinternatt ska fortgå och antalet platser utökas. Arbetet ska föras i dialog med frivilligorganisationer och andra hjälporganisationer. Vidare ska boendeformer som bättre möter behoven hos den aktuella målgruppen inrättas, i samarbete med frivilligsektorn. Fler akuta boendelösningar för fattiga EU-medborgare oavsett kön ska erbjudas. Ett långsiktigt arbete i samarbete med det nationella och europeiska beslutsfattandet samt andra kommuner ska ta form. I dag bor många fattiga EU-medborgare i provisoriska läger runt om i Stockholm. Avhysningar ska undvikas i största möjliga utsträckning. I de fall då en avhysning inte går att undvika ska någon form av alternativ erbjudas.

Mycket stora skillnader i levnadsvillkor och fattigdom mellan Europas länder i kombination med fri rörlighet innebär att frågorna får en tydlig internationell karaktär och en diskussion måste därför föras på EU-nivå. Lösningen finns inte i Stockholms stad, men icke desto mindre behöver Stockholm en handlingsplan och en linje som för frågan framåt. I detta ärende föreslås insatser och aktiviteter där lagstiftning följs och ett humanistiskt synsätt förespråkas på kommunal, regional, nationell och internationell nivå.

Juridiska förutsättningar avseende målgruppen

De juridiska förutsättningar Stockholms stad har att följa när det gäller arbetet med målgruppen omfattar en mängd lagar, regler och riktlinjer och avser exempelvis uppehållsrätten, socialtjänstlagen, kommunallagen och lokala ordningsföreskrifter.

Upphållsrätten

Inom EU råder fri rörlighet. EU-medborgare har rätt att vistas i annat EU-land i tre månader. En förutsättning för denna rätt är att inte vara en belastning för biståndssystemet. Var och en har ansvar för att planera sitt boende, sin arbetssituation och sin hemresa. Efter tre månader har EU-medborgare fortsatt uppehållsrätt om de har anställning, är egen företagare eller aktivt arbetssökande med verklig möjlighet att få en anställning.

Det finns ett stort antal EU-medborgare som vistas ute i gatumiljö, där flertalet inte kan räknas som arbetssökande då de inte skriver in sig på Arbetsförmedlingen och inte aktivt

söker jobb. Dessutom saknar de ofta hopp om anställning då de i större utsträckning saknar utbildning och ofta varken kan svenska eller engelska. Många har svårt att läsa och skriva. De saknar vanligtvis tillräckliga tillgångar för sin försörjning, heltäckande sjukförsäkringar och EU:s sjukförsäkringskort. De uppfyller därmed inte något av kriterierna för uppehållsrätt och får inte stanna i Sverige längre än tre månader. Det räcker dock att lämna Sverige några dagar och att sedan återvända, för att tre nya månader med fri rörlighet påbörjas.

Socialtjänstlagen

Grundprincipen i det EU-rättsliga regelverket är att de personer som har uppehållsrätt ska ha samma rättigheter och förutsättningar som en svensk medborgare. Socialtjänsten måste för varje biståndssökande avgöra om personen har uppehållsrätt och vilka biståndsinsatser personen har rätt till. Alla beslut enligt socialtjänstlagen ska ske efter ansökan och efter en individuell bedömning av den enskildes behov.

Socialtjänstlagens regler om ansvarsfördelning mellan bosättningskommun och vistelsekommun gäller även för EU-medborgare med uppehållsrätt. Den som inte bedöms ha sin hemvist i kommunen har bara rätt till akut bistånd. Det kan innebära pengar till mat, logi eller hemresa. Detta regelverk fungerar på samma sätt för svenska medborgare som flyttar till en annan kommun i hopp om att få anställning. Behöver personen stöd kan socialtjänsten hjälpa personen tillbaka till hemkommunen. Vistelsekommunen har det yttersta ansvaret för de som vistas i kommunen om akuta situationer uppstår. Hemkommunen eller boendekommunen har ansvar för mer långtgående insatser från socialtjänsten.

När en person inte är bosatt i Sverige har vistelsekommunen biståndsansvaret. För utländska medborgare som inte är bosatta i Sverige men som vistas här för besök följer Regeringsrättens praxis (RÅ 1995 ref. 70) att vistelsekommunen endast ansvarar för akuta insatser, så kallad nöd.

Personer som inte bedöms ha hemvist i en kommun där de tillfälligt vistas har bara rätt till bistånd för att avhjälpa en akut nödsituation som inte går att lösa på annat sätt. I praktiken innebär det oftast att personen får enstaka bistånd till mat, logi eller resa till sin hemkommun. Detta resonemang kan föras även i förhållande till EU-medborgare som bedöms sakna

uppehållsrätt och därmed sin egentliga hemvist i Sverige, till exempel personer som sökt sig till Sverige utan att ha realistiska möjligheter att göra sig gällande på den svenska arbetsmarknaden och som måste tigga för att klara sin försörjning.

Vad som är nödvändig hjälp för att avhjälpa en akut nödsituation måste socialtjänsten bedöma i varje enskilt fall. Dock innebär rätten till bistånd för att avvärja en nödsituation i många fall att biståndet kan begränsas till enstaka bistånd för mat, logi eller reskostnader för att kunna ta sig tillbaka till det land som EU-medborgaren kommit ifrån.

Socialtjänsten har ett särskilt ansvar för barn. Barns behov av skydd ska utredas på samma sätt, oavsett om barnen bor eller vistas i kommunen. Detsamma gäller för personer med ett missbruk av en sådan dignitet att tvångsvård behövs.

Kommunallagen

En kommuns allmänna befogenheter regleras i 2 kapitlet 1 § kommunallagen. För att en kommun ska få ta hand om en angelägenhet krävs att den är av allmänt intresse, att den har anknytning till kommunens område eller dess medlemmar och att den inte ska handhas av enbart staten eller annan. I den grundläggande kompetensbestämmelsen ligger ett principiellt förbud mot att ge understöd åt enskilda. Detta eftersom det i regel inte kan vara ett allmänt intresse att sådant stöd lämnas. Undantag från detta förbud finns i viss speciallagstiftning, till exempel socialtjänstlagen. Det finns inget annat lagligt stöd för att bistå enskilda personer utöver de skyldigheter som följer av socialtjänstlagen och praxis. Den grundläggande kompetensregeln ger också uttryck åt den så kallade *lokaliseringsprincipen*. Den innebär att en kommuns åtgärd måste vara knuten till kommunens eget område eller dess invånare för att vara laglig.

Likställighetsprincipen i 2 kapitlet 2 § kommunallagen innebär att kommunen inte får särbehandla vissa kommunmedlemmar annat än på saklig grund.

Lokala ordningsföreskrifter

Ordningsföreskrifter får meddelas om de behövs för att upprätta den allmänna ordningen på en offentlig plats. Det finns ingenting i de lokala ordningsföreskrifterna som innebär ett förbud mot tiggeri. Det finns restriktioner kring insamling av pengar, i 14 §. Polismyndighetens tillstånd krävs för

insamling av pengar i bössor eller liknande, om insamlingen inte utgör led i en tillståndspliktig allmän sammankomst eller offentlig tillställning. När insamlingen sker i samband med framförande av gatumusik krävs tillstånd endast om gatumusikanten eller medhjälpare har för avsikt att gå runt bland publiken och samla in pengar.

Beskrivning av målgrupp

Under våren 2014 skedde en kraftig ökning av antalet fattiga EU-medborgare som kom till Stockholm inom den fria rörligheten. Även om det är oerhört svårt att göra en beräkning av hur många fattiga EU-medborgare som just nu vistas i Stockholms stad så innebär en försiktig bedömning att antalet fördubblats sedan 2013. I november 2014 hade socialförvaltningen kännedom om 64 aktiva boplatser belägna i Stockholm stad. 42 av boplatserna var bebodda av fattiga EU-medborgare. 9 av boplatserna var bebodda av personer som har sin tillhörighet i Stockholm. På resterande 13 boplatser var tillhörigheten hos de boende oklar. Utifrån det uppsökande arbetet som bedrivs i staden uppskattas det att cirka 500 personer bor och vistas utomhus. Mörkertalet kan vara stort. Tredjelandsmedborgarna vistas i väldigt liten utsträckning utomhus på natten, utan löser sitt boende på annat sätt. Under vinterhalvåret använder tredjelandsmedborgarna till viss del de akuta natthärbärgen som finns för fattiga EU-medborgare.

Den ökade rörligheten kan hänga samman med fattigdom och diskriminering i hemländerna. Finanskrisen, främst i södra Europa, har också lett till att många arbetstillfällen försvunnit och människor istället söker sig norrut i hopp om att hitta arbete och försörjning. Det har gjorts ett antal rapporter av bland annat Stockholms Stadsmission, Sveriges Kommuner och Landsting och Socialstyrelsen om målgruppen men det finns ingen exakt statistik eftersom den är svår att få fram. Målgruppen är rörlig och många kommer inte i kontakt med någon myndighet. En övervägande majoritet av de som befinner sig i Stockholm kommer från Rumänien, men många är också ifrån Polen, Spanien, Bulgarien och Italien. Flertalet av de som är från Italien och Spanien är tredjelandsmedborgare.

De som besöker verksamheten Crossroads är mestadels män som reser i grupp och söker arbete, tredjelandsmedborgare, arbetslösa från södra Europa som söker sysselsättning samt de

som tigger eller spelar musik på gator och torg. Flertalet av dessa har lämnat sina familjer hemma och är här enbart för att hitta försörjning. Uppfattningen från socialförvaltningens uppsökare är att det finns fler kvinnor i den målgruppen som vistas i gatumiljö eller som bor utomhus i boplatser eller på gatan. Av de fattiga EU-medborgare som kommer från Rumänien, och som varit i kontakt med Crossroads, uppskattas cirka 40 procent varken kunna läsa eller skriva. En del talar romani, möjligtvis rumänska och har väldigt svårt att vara tillgängliga på den svenska arbetsmarknaden.

Boplatser

I detta ärende definieras en *boplats* eller *bosättning* som en plats där människor har bosatt sig i den offentliga miljön. En boplats är av permanent karaktär, en plats de boende återkommer till natt efter natt. Boplatser består ofta av kojor, skjul, tält eller husvagnar och de boende förvarar sina tillhörigheter på platsen under dagtid. En sovplats är av mer tillfällig karaktär och ofta belägen i innerstaden. Exempel på sovplatser i innerstaden kan vara under broar, viadukter, och i parker.

På ett humanitärt plan innebär boplatser en oacceptabel boendemiljö, med risker för de enskilda i form av miljöproblem, brandsäkerhetsproblem, hygieniska problem, hälsoproblem med mera.

Formellt har alla enskilda personer ett stort ansvar för sitt eget liv, sin boendepianering och sin vistelse i Sverige. Det är svårt att se boplatserna som långsiktigt hållbara boenden. Det kan också konstateras att matlagning och uppvärmning i bosättningarna mestadels sker med hjälp av öppen eld, antingen direkt på marken eller i egenbyggda kaminer/spisar som installeras i kojor eller husvagnar. Detta utgör därmed en stor brandfara med risk för att de boende skadas samt risk för skador på fastigheten. I februari 2014 totalförstördes en husvagn i en brand i en bosättning i Högdalen. I slutet av augusti 2014 brann flera kojor i en annan bosättning i Högdalen och två personer skadades allvarligt varav en senare avled av sina skador.

Utöver de tydliga säkerhetsriskerna som beskrivs ovan har även andra hotbilder vuxit fram. På sociala medier kan en hårdare ton identifieras när det gäller hur bosättningarna, och människorna som bor där, beskrivs. Det finns indikationer på

att toleransen har sjunkit och att de konkreta hoten på olika nätsajter ökat. Den senaste tiden har även klagomålen som kommer till Kontaktcenter och andra förvaltningar haft en ny vinkel. Medborgare uttrycker upprördhet över att Stockholms stad accepterar sovplatser och bohag på gatorna, samt att boplatser får finnas kvar. En slutsats av detta kan vara att förståelsen minskat för de utsatta människornas situation och att frustrationen ökat över att boplatser växer och sovplatserna blir fler.

Juridiska förutsättningar avseende boplatser

Allemansrätten gör det möjligt för människor att tälta någon enstaka natt på undanskymt ställe utan att fråga markägaren. Har de husvagn ska de alltid fråga om lov och är de flera måste de också prata med markägaren eftersom boplatserna sliter på naturen. De som bryter mot reglerna ovan gör sig skyldiga till *egenmäktigt förfarande*. Egenmäktigt förfarande är inom svensk rätt ett tillgrepsbrott enligt 8 kapitlet 8 § Brottsbalken. Påföljden är böter eller fängelse i högst två år. Om de som bosätter sig på plats som inte är avsedd att bo på inte frivilligt flyttar på sig återstår bara avhysning.

Lokala ordningsföreskrifter

Ordningsföreskrifter får meddelas om de behövs för att upprätta den allmänna ordningen på en offentlig plats. Enligt ordningslagen 3 kapitlet 1 § får inte en offentlig plats inom detaljplanelagt område användas på ett sätt som platsen inte har upplåtits för utan tillstånd av polismyndigheten. I Stockholms stad råder, enligt de lokala ordningsföreskrifterna, campingförbud på offentlig plats. Det är därmed inte tillåtet, enligt bland annat allemansrätten, miljölagstiftningen eller lokala ordningsstadgan att bosätta sig mer långsiktigt var man vill.

Avhysningar

Det är olika nämnder eller deras förvaltningar som ansöker om avhysning hos Kronofogdemyndigheten beroende på vilken typ av mark bosättningen finns på. Stadsdelsförvaltningarna ansvarar för avhysningar av bosättningar på park- och naturmark där de även har ansvaret för skötsel och underhåll (normalt detaljplanelagd mark som är allmän plats). Fastighetskontoret ansvarar för naturreservat och trafikkontoret för gatufastigheter. Exploateringskontoret ansvarar för bosättningar på övrig mark.

Några dagar innan avhysningen äger rum åker kronofogden ut till bosättningen och informerar de boende om att avhysningen kommer ske och vilken dag den kommer ske. När ansökande förvaltning fått information om vilken dag avhysningen kommer ske informerar de socialförvaltningens uppsökarverksamhet och avdelningen för stadsövergripande sociala frågor, säkerhetsenheten vid stadsledningskontoret, Kontaktcenter samt stadsdelens parkingenjör. Avhysningen utförs av kronofogden. Om de behöver vidta tvångsåtgärder av något slag, till exempel föra bort bosättare från platsen eller se till att någon eller några inte hindrar avhysningen, begär de bistånd av polis. Den förvaltning nämnd inom staden som ansökt om avhysning ska också alltid finnas representerad på plats då avhysningen genomförs. I vissa fall har även socialtjänst funnits på plats.

Den främsta anledningen till avhysningarna som kommunicerats av staden har varit att bosättningarna innebär en oacceptabel boendemiljö med risker för de enskilda kopplade till miljöproblem, säkerhet, hygien och hälsa med mera. Vidare har anförts att det inte är långsiktigt hållbart att tillåta bosättningar av förevarande slag på vissa platser i staden. Ur markägarperspektiv har anförts att bosättningarna utgör en otillåten användning av stadens mark. Denna mark är vanligtvis park- eller skogsmark som inte är anpassad för bosättning. Allemansrätten ger ingen rätt att bosätta sig i naturen på detta sätt. Normalt har området kring bosättningarna utsatts för en stor miljöpåverkan. Avfall och latrin dumpas ofta i stor omfattning på marken kring bosättningarna vilket riskerar att påverka närmiljön på såväl kort som lång sikt. Att lägga avfall i naturen i den omfattning som ofta görs kring bosättningarna är brottsligt så som miljöbrott. Det finns också oro för att sjukdomar sprids och att antalet råttor ökar.

Vidare har bosättningar inneburit att växtlighet i närområdet, mestadels mindre träd, avverkats och använts till byggnationer samt eldning. På flera platser har denna avverkning varit betydande. Att avverka träd på detta sätt utan markägarens tillstånd är även det brottsligt.

Bosättningarna medför ofta också att närboende, som normalt har grönområdet som sin rekreationsyta, hindras från att vistas i området så som man tidigare gjort. Detta lär dels bero på miljöförstörelsen kring bosättningarna men också för att

enskilda individer känner oro inför att närma sig boplatserna. Slutligen kan konstateras att infrastruktur i närheten av bosättningarna ofta utsätts för skadegörelse. Det har till exempel handlat om att vägbommar förstörts, att parkvägar körts sönder av fordon och att belysningsarmatur öppnats upp till synes för att komma åt strömförande ledningar.

Särskilda insatser

I detta avsnitt beskrivs insatser för fattiga EU-medborgare och som helt eller delvis finansieras av Stockholms stad.

Vinternatt 1

Projekt Vinternatt är ett akutboende för EU-medborgare som inte ordnat sitt boende under vistelsen i Stockholm och är sedan 1 november 2014 igång för tredje vintersäsongen.

Frälsningsarmén, Stockholms Stadsmission och Filadelfiakyrkan driver Vinternatt på tre ställen med sammanlagt 68 platser. Frälsningsarmén 20 platser, Stockholms Stadsmission 32 platser och Filadelfiakyrkan 16 platser. Fyra stycken av platserna i boendet inom Filadelfiakyrkan är endast för kvinnor. Kvinnoplatserna är separerade från de andra platserna och endast kvinnliga medarbetare kommer arbeta där. I händelse av extrema väderförhållanden kommer det även att finnas möjlighet att utnyttja ett antal extraplatser.

Vinternatt har öppet mellan klockan 21.00 - 07.00 på vardagar och på helger samt röda dagar mellan 21.00 - 08.00 under perioden 2014-11-01 till 2015-04-30. Verksamheten är öppen för män och kvinnor över 18 år. I boendet ska besökarna erbjudas kvällsmat och frukost samt tillgång till dusch. Kostnaden för den enskilde är 10 kronor per natt. Lokalerna ligger i Hjorthagen och i City. Syftet med verksamheten är att möjliggöra akutinsats för vila under nattetid och riktar sig till EU-medborgare och tredjelandsmedborgare med EG-uppehållstillstånd.

Under säsongen 2013/2014 var beläggningen totalt 97 procent för alla tre verksamheter. De flesta nätter var det fullbelagt förutom enstaka nätter, ofta i samband med helger. I samband med att det tillkom platser hos Filadelfiakyrkan och därmed uppgick till 64 platser sjönk antalet personer som inte fick plats för att därefter åter öka. Under hela perioden är det i genomsnitt sex personer per natt som inte har fått plats. Totalt

har 759 personer sovit på Vinternatt. En majoritet av besökarna, 77 procent, har sovit maximalt 15 nätter medan 23 procent av besökarna har sovit i 16 nätter eller fler. Den andel som har sovit på Vinternatt mer än 15 nätter, det vill säga 23 procent av besökarna, har använt 76 procent av utnyttjade platser. Det är framförallt män som är tredjelandsmedborgare med EG-uppehållstillstånd som har besökt Vinternatt och endast 3,6 procent var kvinnor.

Vinternatt 2

Vid sammanträdet i oktober 2014 beslutade socialnämnden att ge förvaltningen i uppdrag att i samverkan med frivilligsektorn upprätta härbärgesplatser och annat stöd som bättre svarar mot behoven hos exempelvis kvinnor och den grupp fattiga EU-medborgare som vistas utomhus och tigger i gatumiljö.

Förvaltningen fick också i uppdrag att ordna så att en samordnare anställdes eftersom det var viktigt att fånga upp och tillvarata initiativ från den ideella sektorn som kan och vill bidra. Samordnarens uppgift var att tillsammans med socialförvaltningen, hjälporganisationer och församlingar leda arbetet med att försöka hitta nya lösningar kring tillfälliga boenden och annat stöd för nödställda EU-medborgare.

På detta sätt skapades Vinternatt 2 då en samordnare från *Ny Gemenskap* fick projektbidrag för att på halvtid under sju månader arbeta med uppdraget, vilket satt i gång med full kraft 1 november 2014. En kyrka har haft öppet för sju personer under två nätter. Många kyrkor har anmält intresse att vara med och bidra med akuta övernattningsmöjligheter och Röda korset samordnar volontärer. Föreningen HEM är delaktiga i volontärarbetet.

Filadelfiakyrkan beviljades bidrag för att i sin församlingslokal i centrala Spånga erbjuda 10 stycken sovplatser inklusive en enklare nattmacka och frukost. De kommer att ha öppet mellan klockan 21.00 och 08.00 varje natt under perioden som ansökan avser. Det kommer finnas volontärer på plats som ska ge tid för personliga möten och coachning. Dessa platser riktar sig till den grupp fattiga EU-medborgare som vistas utomhus och tigger i gatumiljö.

Convictus beviljades bidrag för att ha 15 sovplatser för endast kvinnor. De ska ha öppet mellan klockan 20.00 och 08.00,

kvällsmat och frukost kommer att serveras. Natthärbärgat kommer att vara i Bryggan Hjorthagens lokaler på Midskogsgränd, i anslutning till den del av Projekt Vinternatt som drivs av Stockholms Stadsmission. Bryggan Hjorthagen är en dagverksamhet som drivs av Convictus och riktar sig till hemlösa men som vanligtvis besöks av fattiga EU-medborgare. De har redan kontakt med många kvinnor ur målgruppen i deras dagverksamheter och uppsökande arbete. Convictus beskriver sitt arbete med att bygga vidare på relationerna och försöka se till att något positivt händer i kvinnornas liv. Kanske att de successivt blir en del av Convictus Hjorthagens arbete som volontärer vilket i förlängningen kanske också innebär en möjlighet att försörja sig. Convictus vill också kunna vara behjälpliga när det gäller kontakter med exempelvis deras volontärjurister och svenskundervisning men även sjukvården och olika myndigheter.

Sommarnatt

Frälsningsarmén beviljades bidrag att perioden 2014-05-05 till 2014-10-31 kunna erbjuda akutboende, Sommar natt, med 20 platser för EU-medborgare och tredjelandsmedborgare med EG-uppehållstillstånd som nyligen börjat arbeta eller aktivt söker arbete. Syftet med verksamheten *Sommarnatt* är att stötta målgruppen så att de kan etablera sig på arbetsmarknaden och på så sätt själva kunna ta ansvar för sin boendesituation. Boende erbjuds 7 nätter i rad till en kostnad av 40 kronor per natt. Varje individ får bo maximalt 30 nätter.

Sommarnatt var öppet cirka 177 nätter under perioden maj-oktober. I genomsnitt har 14 av 20 stycken platser varit belagda. Frälsningsarmén tror att priset kan ha varit ett skäl till att det inte varit fullbelagt, att man under varma sommar nätter hellre sover utomhus än betalar 40 kronor för boende.

De som utnyttjat platserna har i de flesta fall haft arbete, antingen svart eller med så få timmar att det varit svårt att ha råd med annat boende. För dessa personer har Sommar natt gjort det möjligt att ändå behålla arbetet. Den andra gruppen är de som aktivt söker arbete och för dem har det underlättat att få sova på nätterna för att orka detta. Frälsningsarmén känner till 12 personer från denna grupp som under vistelse hos dem lyckats gå vidare till ett jobb av något slag. 234 unika individer har sovit på Sommar natt och av dem är 97 procent män och 3 procent kvinnor.

De EU-länder som är mest representerade är Italien, Spanien och Rumänien. Om man ser till ursprungsländerna så är Marocko, Nigeria och Rumänien mest representerade där det är 98 stycken sammanlagt från Marocko och Nigeria samt 32 stycken från Rumänien.

Crossroads

Den 1 mars 2011 startade verksamheten *Crossroads – Information och stöd för utländska EU-migranter*, ett råd- och stödcenter i Stockholm som drivs inom ramen för Projekt EU-medborgare. Projektet är fyraårigt och vänder sig till utländska EU-medborgare och utomeuropeiska medborgare med permanent uppehållstillstånd i annat EU-land som lever i fattigdom, hemlöshet och/eller arbetslöshet i Stockholm. Projektet drivs i huvudsak av Stockholms Stadsmission men finansieras med medel från Europeiska Socialfonden (ESF) samt Frälsningsarmén, Stockholms Stadsmission, Stockholms stad och Arbetsförmedlingen. Det övergripande syftet med projektet är att arbeta för att motverka social och ekonomisk utestängning för EU-migranter i samhället men projektet ska även verka nätverksskapande, resurssamordnande och opinionsbildande.

Crossroads är öppet på vardagarna och där kan man få stöd för sina basbehov som tillgång till dusch och tvätt samt frukost och lunch. Dessutom erbjuds besökare korrekt och relevant information om det svenska samhället, information om rättigheter och skyldigheter i Sverige, praktiska råd, juridisk hjälp och känslomässigt stöd, förmedling av och stöd i kontakter med både svenska och europeiska myndigheter och organisationer, förmedling av och stöd i kontakt med fackliga representanter, arbetsgivare, arbetsförmedlingar och vårdgivare, kompetensstärkande insatser, som till exempel översättning av betyg och arbetsgivarintyg, kurser och andra gruppaktiviteter. Verksamheten drivs av fyra så kallade EU-vägledare, en verksamhetschef, en verksamhetsledare, tre personer för basbehovsstöd och ett stort antal frivilliga.

Crossroads har kapacitet för att ta emot cirka 170 unika besökare per dag men medeltalet idag ligger på cirka 150 personer. Majoriteten av de som besöker Crossroads är män mellan 20 och 50 år och arbetskraftsmigranter från Öst- och Centraleuropa, främst Rumänien och Polen. En annan växande grupp besökare är arbetskraft från länder utanför Europa,

främst Nord- och Centralafrika, som har levt och arbetat i Spanien, Frankrike eller Italien i många år och därigenom har ett permanent uppehållstillstånd från ett annat EU-land. Crossroads möter människor från ett 90-tal länder. Under 2014, fram till september, var 87 procent av besökarna män och 13 procent kvinnor.

Övriga dagverksamheter

Övriga dagverksamheter som riktar sig till hemlösa och som även tar emot EU-medborgare drivs av Frälsningsarmén, Convictus och Ny Gemenskap. Verksamheterna erbjuder basbehov i form av mat, tvätt och duschmöjligheter, utdelning av kläder samt i vissa fall andra aktiviteter, exempelvis juridisk rådgivning. Verksamheterna riktar sig inte primärt till EU-medborgare men de senaste åren har en stor andel av besökarna utgjorts av EU-medborgare eller tredjelandsmedborgare med EG-uppehållstillstånd. Verksamheternas egna uppskattningar av hur stor andel av besökarna som är EU- eller tredjelandsmedborgare varierar mellan 30-75 procent. Den nya målgruppen har inneburit att verksamheterna har behövt förändra sina arbetssätt på olika sätt. Vissa verksamheter, till exempel Socialt center som drivs av Frälsningsarmén, har avsatt speciella tider då endast EU-medborgare får komma för att på ett bättre sätt möta målgruppen.

Uppsökande verksamhet, Socialjouren och Medborgarkontoret för hemlösa

Stockholms stads socialförvaltning har noga följt utvecklingen avseende de EU-medborgare som befinner sig i utsatta situationer i staden. Sedan november 2012 har socialförvaltningens uppsökande verksamhet ett utökad uppdrag när det gäller fattiga EU-medborgare och i augusti 2014 gick det riktade uppdraget till ett EU-team. I EU-teamet ingår fyra socialarbetare med en stor språkkompetens och erfarenhet att arbeta uppsökande med hemlösa. EU-teamets huvuduppdrag är att uppmärksamma om det finns barn som far illa eller andra särskilt utsatta personer i behov av stöd från socialtjänsten eller hälso- och sjukvården. De har också i uppdrag att informera om lagar och regler som gäller i Stockholms stad och om hur samhället fungerar. Då barn uppmärksammas samarbetar EU-teamet nära socialjouren, som står för den myndighetsutövande delen. Ärenden som rör barn är starkt prioriterade, och det är ingen skillnad om ett barn bor i Stockholm eller endast vistas i staden tillfälligt.

När en ansökan om bistånd har inkommit till socialjouren från EU-medborgare har en första bedömning gjorts för att klargöra om personen har uppehållsrätt eller inte, och om situationen är akut eller inte. Ansökningar om bistånd som inte rör hemresor handläggs enligt vanliga rutiner på socialjouren. Vid ansökan som rör bistånd till hemresa och som inte är akut har personen getts en besökstid för att en mer grundlig utredning ska kunna genomföras innan beslut fattas. Det har under en längre tid varit många fattiga EU-medborgare som sökt sig till socialjouren, ibland är det 30 stycken på en dag. Socialjouren har organiserat om sitt arbete för att möta det stora besöksantalet. Det är många som har fått en bokad tid som uteblir.

Ett ökat antal fattiga EU-medborgare i Stockholm gör även att det blir fler som har behov av socialtjänstens hjälp utöver akut logi, mat och hemresa. Det har blivit många fler individärenden med svår problematik som både EU-teamet, socialjouren och ibland även stadsdelsförvaltningarna arbetar med. Flera utredningar enligt Lagen om vård av missbrukare i vissa fall (LVM) har inletts och akuta insatser kopplat till missbruk har beviljats. Det har också framkommit fall av våld i nära relation i målgruppen. Stockholms stads Spiralprojekt tar emot ett ökande antal från målgruppen i behov av mödravård varav flera är gravida. Det finns även många personer med svåra somatiska problem. Kontakten med landstinget blir ibland bekymmersam då det inte alltid är klart vilka regler som gäller för målgruppen.

Medborgarkontoret för hemlösa har erbjudit EU-medborgare stöd i kontakt med myndigheter, rådgivning kring uppehållsrätt och stöd i bostadssökande. Medborgarkontoret har även erbjudit rådgivning för målgruppen på plats på Vinternatt två gånger per vecka. Detta har utnyttjats i mycket liten utsträckning under säsong 2013/2014.

Det finns en nära samverkan mellan socialjour, EU-teamet och medborgarkontoret för hemlösa. En kontinuerlig dialog förs även med stadens juridiska avdelning rörande rättsläget.

"Hemresefönster"

Vid tre tillfällen under 2014 har socialförvaltningen haft riktade insatser i form av hemresor. Dessa tillfällen har varit vid tre större avhysningar; Högdalen i februari,

Observatorielunden och andra parker i juli samt Högdalen i september. Under alla dessa tre tillfällen fanns skäl att tro att minst ett hundratal personer under kort tid möjligen skulle ansöka om till exempel hemresa hos Stockholms stads socialjour. För att underlätta hanteringen av detta erbjöds personerna som bott i Högdalen februari/september och i parkerna under sommaren att få en hemresa genom en förenklad biståndsbedömning som inte gick via socialjouren. De riktade insatserna pågick under en begränsad tid, cirka 10 dagar innan, under och efter avhysningarna. Cirka 480 personer har fått sina hemresor på detta sätt 2014.

Jämförelse med andra städer och kommuner

I jämförelse med övriga kommuner genomför Stockholms stad fler och mer omfattande insatser för målgruppen. Insatserna som Göteborgs stad har för fattiga EU-medborgare är i stort sett likställda med Stockholms. Stockholm har dock fler dagverksamheter som tar emot målgruppen och fler akuta natthärbärgesplatser. Stockholm har inte en öppen förskola, men har till skillnad mot Göteborg inte heller barnfamiljer som vistas här. Göteborgs stad avser inte att ordna långsiktiga boendelösningar och har i december 2014 fattat beslut om insatser för 2015 som visar att de avser nästan halvera budgeten avseende målgruppen. De har tidigare haft husvagnar för fattiga EU-medborgare med barn men den insatsen upphör vid årsskiftet. Göteborgs stad tydliggör istället föräldraansvaret och att föräldrarna hänvisas till socialtjänsten om de är i behov av hjälp och stöd. Uppsala kommun har fattat beslut att bevilja ett verksamhetsbidrag för en pedagog som ska arbeta med barn till hemlösa EU-migranter, på Crossroads fram till april 2015. Malmö har nyligen gått in med riktade insatser för fattiga EU-medborgare, men har tidigare tagit ställning kring en princip som rör papperslösa barn.

När det gäller de nordiska huvudstäderna ges bistånd till akuta insatser, det finns även härbärgesplatser under de kallaste månaderna. Köpenhamn har färre fattiga EU-medborgare än i Helsingfors, Oslo och Stockholm. Där är det även förbjudet att använda skattemedel till verksamheter som tar emot personer som inte är danska medborgare. I Helsingfors används Utlänningslagen mer än i de andra nordiska huvudstäderna och polisen är mer aktiv i alla de tre andra nordiska städerna när det gäller ordningslagen än i Stockholm. I Norge finns det möjlighet att införa lokalt tiggeriförbud och i Oslo har de nu en förstudie till en internationell strategi.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts i samarbete mellan stadsledningskontorets stab och socialförvaltningen.

Stadsledningskontorets synpunkter och förslag

Situationen i Stockholms stad när det gäller fattiga EU-medborgare har förändrats under 2014. Det är i dagsläget många fler som vistas utomhus och i gatumiljö, och de akuta insatser som staden erbjuder är inte tillräckliga. Utifrån de utgångspunkter som tagits upp så föreslås i detta tjänsteutlåtande aktiviteter och insatser på flera nivåer för att bättre möta den situation som råder idag.

Internationell nivå

Det bör ske ett aktivt arbete gällande frågan på EU-nivå där Stockholms stad kan bidra. Stockholms stad kan även ha samarbete med föreningar/organisationer/kyrkor/trossamfund som gör ett bra arbete på plats i till exempel Rumänien, för att få till stånd en långsiktig förändring. Stockholmarna kan också behöva få kunskap om alternativa sätt att hjälpa till för att skapa bättre förutsättningar i de fattiga EU-länderna. Många stockholmare som dagligen upplever mötet med fattiga EU-medborgare i Stockholm vill bidra till en förändring i den livssituation de har i hemlandet. Det finns flera aktörer som arbetar med att förbättra förutsättningarna för de som lever i dessa fattiga EU-länder, bland annat Svenska kyrkan. Svenska kyrkan och Kyrkans nödhjälp i Norge samverkar med partners i Rumänien för att förbättra livssituationen för de fattiga. Kyrkornas partner, Humanitarian Foundation for Peace (som drivs av Franciskanska orden) har startat ett socialt center i byn Roman i regionen Moldova, den fattigaste provinsen i Rumänien. I det sociala centrat finns förskola, skola, viss hälsovård, ett mål mat om dagen till eleverna och kulturella aktiviteter för barn och unga. De flesta som får hjälp från centrat är romer. Tanken med arbetet är att skapa förutsättningar för de som lever i utsatthet att själva förändra sina liv. Genom kurser i trädgårdsarbete och sömnad och genom nya odlingar på mark som Humanitarian Foundation for Peace har köpt får människor en möjlighet till försörjning. För att livsvillkoren ska bli bättre behöver kvinnors och barns rättigheter skyddas. Kyrkorna lyfter frågor om jämställdhet och arbetar för att motverka våld mot kvinnor och barn.

Stockholms stad skulle kunna ägna 2015 till att bidra till att pengar samlas in som kan gå till föreningar/organisationer/kyrkor/trossamfund som gör ett gott arbete i de fattiga EU-medborgarnas hemländer. Detta kan ske genom att i samband med lämpliga arrangemang underlätta för ideella organisationer att delta till förmån för arbeten som bedrivs i fattiga EU-länder. Detta bör ske i samarbete med de samarbetspartners som finns inom frivilligsektorn. En sammanställning av projekt som är seriösa, välfungerande och med goda resultat bör göras.

Det pågår arbete på EU-nivå. Nyligen kom ”Sieps – Svenska institutet för europapolitiska studier” ut med en europapolitisk analys avseende EU:s strukturpolitik i Rumänien. I den framkommer att det främsta verktyget EU har är strukturfonderna som till exempel Rumänien tyvärr inte har kapacitet att använda sig av fullt ut och som inte medfört någon större förändring än. Mycket av diskrimineringen ryms inom den nationella suveränitetsprincipen, det vill säga att EU inte lägger sig i nationalstaternas interna angelägenheter. Under senare år har såväl Europeiska kommissionen som ministerrådet visat ett växande intresse för romernas problem och även andra fattiga EU-medborgare som inte tas omhand i sitt hemland. Påtryckningar utifrån kan ha vissa effekter. Under senare tid har rådet visat en allt större beredskap att utfärda rekommendationer om nationella insatser till förmån för romerna. Samtidigt förefaller kommissionen alltmer benägen att utnyttja rättighetsstadgans artikel 21 och direktivet 2000/43 om rasjämlighet, på engelska Race Equality Directive eller RED. Enligt det senare går det att föra talan mot medlemsstater som tillämpar etnisk diskriminering till exempel i undervisningen. En sådan procedur har i september 2014 inletts mot Tjeckien (för diskriminering av romska barn i tjeckiska skolor). Det går således att notera svagt positiva effekter av EU:s ramverk för nationella romastrategier, som för Rumäniens del har lett fram till 2012 års nationella integrationsstrategi med åtskilliga framåtsyftande ambitioner. Några etappresultat har redovisats 2014 och en fortsatt aktivitet från kommissionens och rådets sida kan ytterligare stimulera de inledda rumänska insatserna.

Stadsledningskontoret föreslår mot denna bakgrund att:

- Socialnämnden uppmanas göra en sammanställning av kyrkors/trossamfunds och frivilligorganisationers

projekt i fattiga EU-länder, som är seriösa och har goda resultat.

- Kulturnämnden uppmanas undersöka möjligheten att i samband med lämpliga arrangemang underlätta för ideella organisationer att delta till förmån för arbeten som bedrivs i fattiga EU-länder.

Nationell nivå

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) bör fortsätta driva ett landsgemensamt synsätt, Stockholms stad ska vara med i samarbete kring detta. Det behövs samverkan i dialogform om Sveriges roll, en gemensam plattform och samsyn kring hur regelverket ska tolkas. Detta måste ske på regeringsnivå, eventuellt i samarbete med en nationell samordnare. Det är särskilt viktigt att SKL ger vägledning i hur arbetet med barnärenden ska bedrivas.

Det finns behov av ett tydligare nationellt regelverk för hur kommunerna bör arbeta i denna fråga, så att inte varje enskild handläggare eller enskild kommun gör egna tolkningar av lagarna.

Regional nivå

Det behövs en utökad samverkan inom länet för gemensamma aktiviteter/insatser. Det behövs lösningar för att komma ifrån risken att många närliggande kommuner endast hänvisar till härbärgen i Stockholms stad och inte vidtar egna åtgärder eller insatser. Kommunförbundet Stockholms Län (KSL) är en viktig part i detta arbete.

Kommunal nivå

De akuta härbärgesplatser som finns har svårt att täcka det faktiska behovet av akuta insatser. Det finns ett behov av ett härbärke med cirka 30 platser, med möjlighet till akut boende för fattiga EU-medborgare över 18 år. Detta skulle leda till en fördubbling av antalet platser jämfört med förra året. För att minska risken att boplatser etableras bör det utredas om alla härbärgen ska vara öppna året om. Uppsökande verksamhet och informationsspridning är fortsatt viktigt, liksom samarbete med den ideella sektorn. Det ska bli ännu tydligare vilka lagar och regler som gäller i Stockholm, och vilken hjälp som finns att få. Både EU-teamet och de insatser som drivs av frivilligorganisationerna ska utöka sitt arbete kring information på de språk som behövs. I det uppsökande arbetet är det även fortsatt viktigt att säkerställa att inte barn eller

andra särskilt utsatta människor finns i gatumiljö eller på boplatser. De insatser som beviljas är utifrån socialtjänstens yttersta ansvar och ska ses som nödhjälp och akut bistånd. Då antalet fattiga EU-medborgare har ökat kraftigt kan det finnas behov av att förstärka socialjouren och ha handläggare som enbart arbetar med denna fråga under kontorstid. Detta kan leda till en utökad kompetens och rättsäkerhet, samt tillgänglighet.

Formellt finns det inga rättigheter att bosätta sig var man vill. På ett humanitärt plan utgör illegala boplatser en oacceptabel boendemiljö med hygieniska problem, miljöproblem, brandsäkerhetsproblem, hälsoproblem med mera. Alla människor måste anpassa sig till de lagar och regler som gäller. Att det uppstår illegala boplatser i Stockholm är inte långsiktigt hållbart. Boplatserna skapar också både oro och ilska hos grannar och andra som kommer i kontakt med dem. Stockholms stad måste även fortsättningsvis avhysa de som bosatt sig på en plats utan markägarens tillåtelse. För att avhysningar ska ske på ett samordnat, rättssäkert och humanistiskt sätt behövs rutiner för detta. Staden kommer vid avhysningar hänvisa till andra möjligheter i form av akuta insatser eller hemresa. För att kunna göra detta på bästa sätt behövs en evakueringslokal där personerna som ska avhysas kan bo under cirka 4-7 dagar. Under den tiden har de möjlighet att bestämma hur de vill ordna med sitt boende om de ska stanna kvar i Stockholm. Socialförvaltningen har i uppdrag att ordna med lokalen, men respektive stadsdelsförvaltning där boplatserna finns måste vara behjälplig gällande drift och öppethållande av evakueringslokalen. Evakueringslokalen kommer även att behöva öppnas vid särskilt kalla nätter och extrem kyla. Ett utökat samarbete med frivilligorganisationerna ska också ske i samband med detta.

Socialförvaltningen ska se över möjligheten att söka medel från FEAD, fonden för europeiskt bistånd för dem som har det sämst ställt. Fonden ska bidra till social inkludering av individer som inte täcks av socialtjänstlagen. Det finns flera områden där detta skulle kunna vara en möjliggörare av projekt som bör prövas, till exempel följa Köpenhamns arbetssätt "Den goda hemresan". Det innebär att personer som är i behov av socialtjänstens hjälp i sitt hemland får utökat stöd och länkning till detta vid en hemresa.

Stockholms stad kan inte på egen hand lösa problematiken kring fattiga EU-medborgare. Det är därför viktigt att ha aktiviteter även på andra nivåer. I den kommande strategin behöver utgångspunkterna utvecklas och det är viktigt att de juridiska aspekterna noggrant utreds i samverkan med Juridiska avdelningen. Ett samarbete med polisen är också nödvändigt att utveckla vidare. För att allt ska fungera behöver gällande regelverk följas, av alla samhällets instanser och på alla nivåer. Det behövs även ett utökat samarbete med ambassader och Stockholms läns landsting.

Stadsledningskontoret föreslår mot denna bakgrund att:

- Socialnämnden uppmanas utöka antalet Vinternattsplatser till totalt 130.
- Socialnämnden uppmanas under 2015 ge Stadsmissionens verksamhet Crossroads fortsatt stöd.
- Socialnämnden uppmanas utöka stödet till dagverksamheter drivna av ideella organisationer.
- Socialnämnden uppmanas att till tertialrapport 1 för 2015 i samverkan med ideella organisationer ta fram ett förslag avseende Sommarnattsplatser av vilket uppskattade kostnader ska framgå.
- Socialnämnden uppmanas ta fram en evakueringslokal som kan öppnas vid behov av nattvila för personer som avhysts från boplatser eller vid särskilt kalla nätter.
- Stadsdelsnämnderna uppmanas att samverka med socialnämnden och bidra med resurspersoner vid evakueringar efter avhysningar.
- Socialnämnden uppmanas se över om medel från *Fonden för europeiskt bistånd för dem som har det sämst ställt* kan sökas för projekt kopplade till målgruppen.
- Socialnämnden uppmanas fortsätta ha en projektledare/samordnare för frågor kring fattiga EU-medborgare under 2015.
- Socialnämnden uppmanas förstärka Stockholms stads socialjour med särskilda handläggare som arbetar kontorstid med nödprovning och bistånd till akuta insatser för nödställda EU-medborgare.
- Socialnämnden ska fortsätta att vid nödsituationer erbjuda hemresor som ett av de alternativ som kan erbjudas för att undanröja nödsituation.
- Socialnämnden uppmanas göra en sammanställning av kyrkors/trossamfunds och frivilligorganisationers projekt i fattiga EU-länder, som är seriösa och har goda resultat.

- Kulturnämnden uppmanas undersöka möjligheten att i samband med lämpliga arrangemang underlätta för ideella organisationer att delta till förmån för arbeten som bedrivs i fattiga EU-länder.
- Stadsledningskontoret ges i uppdrag att tillsammans med berörda förvaltningar upprätta rutiner för avhysningar.
- Stadsledningskontoret ges i uppdrag och socialnämnden uppmanas att utöka samverkan kring målgruppen i staden, med landsting och andra kommuner, polis, ambassader, ideella organisationer och kyrkor/trossamfund.

Ekonomisk konsekvensbeskrivning

Att öppna en evakueringslokal under cirka 100 nätter, inklusive hyra och drift beräknas kosta 2,0 mnkr. Att utöka socialjouren med två handläggare på kontorstid som enbart arbetar med myndighetsutövning gällande fattiga EU-medborgare beräknas kosta 1,3 mnkr. Att utöka möjligheten till att få basbehov tillgodosedda såsom mat, dusch och rena kläder beräknas kosta 1,0 mnkr som beviljas till ideella sektorn. Att utveckla arbetet gällande samverkan med polisen, ambassader, landstinget, ideella organisationer och kyrkor/trossamfund beräknas kosta 1,0 mnkr.

Det är enligt stadsledningskontoret inte rimligt att berörda nämnder ensamma får ansvara för de merkostnader som uppstår i samband med avhysningar. Berörda nämnder får därför återkomma till kommunstyrelsen i samband med årets tertialrapporter och redovisa ökade kostnader för personal m.m. vid evakueringar samt för sanitära förbättringar i avvaktan på avhysningar. Kommunstyrelsen kan därefter pröva frågan om budgetjusteringar med anledning av detta.

Stadsledningskontoret föreslår mot denna bakgrund att:

- Socialnämnden tillförs 5,3 mnkr under 2015 för att öppna evakueringslokal, utöka bemanning på socialjouren, utöka basbehovsverksamhet samt utöka information till målgruppen och samverkan med berörda aktörer i staden.